WIKIPEDIA

Italiaans

Het **Italiaans** (*italiano*) maakt deel uit van de Romaanse taalgroep. Het Italiaans wordt, in verschillende dialecten, gesproken door ongeveer 59 miljoen mensen in Italië en ongeveer 68 miljoen mensen wereldwijd.[1] De huidige Italiaanse standaardtaal is direct gebaseerd op het Florentijns, het dialect van Florence. Sommige Italiaanse dialecten verschillen sterk van het standaarditaliaans. Het aantal sprekers van het standaarditaliaans in Italië bedraagt ongeveer 30 miljoen.

Italiaans (Italiano)	
Gesproken in	Italië, Zwitserland (Ticino en Graubünden), San Marino, Vaticaanstad. Ook in de grensstreken van Slovenië, Frankrijk en Monaco. In Kroatië vooral door ouderen. In Zuid-Somalië en Ethiopië en Libië als bronnentaal. Immigrantentalen in onder andere Verenigde Staten, Argentinië en Brazilië.
Sprekers	68 miljoen (65 miljoen als moedertaal)
Rang	20
Taalfamilie	Indo-Europees ▪ Italisch ▪ Romaans ▪ **Italiaans**
Dialecten	Toscaans, enzovoorts
Alfabet	Latijns
Officiële status	
Officieel in	▪ Italië ▪ Zwitserland ▪ Vaticaanstad ▪ San Marino ▪ Europese Unie ▪ Latijnse Unie.
Taalorganisatie	*Accademia della Crusca*
Taalcodes	
ISO 639-1	it
ISO 639-2	ita
ISO 639-3	ita
Portaal	Taal

Inhoud

Geschiedenis

Taal en dialecten

Schrift

Italiaanstalige landen

Grammatica
- Geslachten
- Meervoud
- Lidwoorden

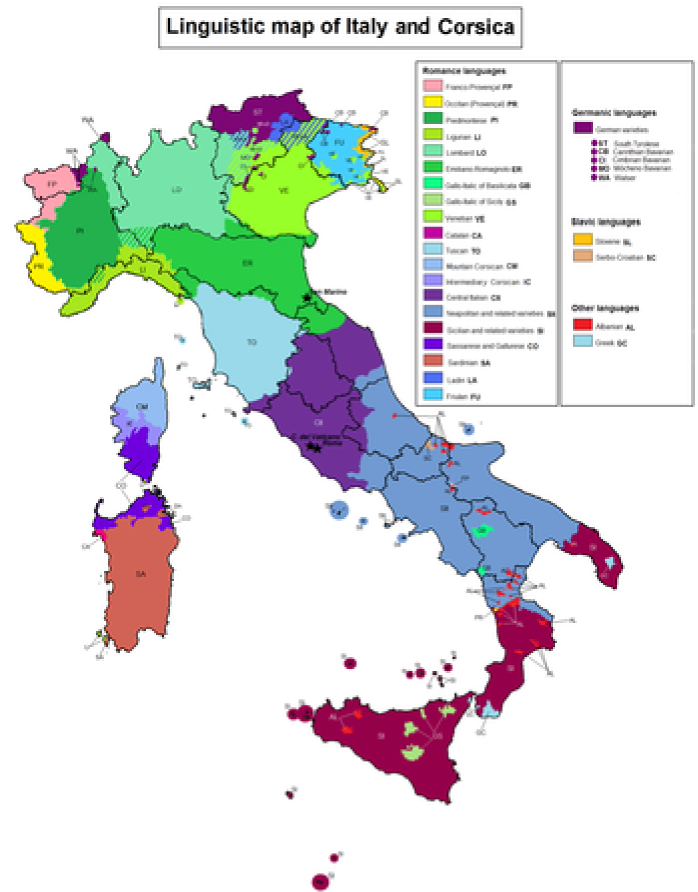
Enkele Italiaanse leenwoorden in het Nederlands
- Eten en drinken
- Financieel
- Muziek
- Overige

Externe links

Geschiedenis

Na de Romeinse tijd, waarin het Latijn de facto de officiële taal van het Italiaanse schiereiland was, werden in wat nu Italië is verschillende dialecten van het vulgair Latijn gesproken. Deze volkse variant van het klassiek Latijn evolueerde in de loop der eeuwen steeds verder. Het dialect dat in de 14e eeuw gesproken werd in Toscane (de streek in en rondom Florence) en dan in het bijzonder in Florence vormde vervolgens de basis voor het officiële Italiaans. Uit deze tijd stammen de werken van de beroemde Florentijnse dichter Dante Alighieri, maar ook die van medepoëten Petrarca en Boccaccio. Deze drie kunnen als grondleggers van de Italiaanse literatuur beschouwd worden.

Taal en dialecten

Het Italiaanse taallandschap
Talen en dialecten in Italië

De verscheidene dialecten die in Italië gesproken worden verschillen zeer sterk van het Standaarditaliaans. Voor de komst van de massamedia zoals radio en televisie spraken zeer veel mensen alleen hun eigen, plaatselijke dialect en door de onderlinge verscheidenheid van de dialecten was het voor Italianen dan soms ook moeilijk elkaar te begrijpen.

Op delen van Sardinië worden dialecten gesproken die nauw aan de dialecten op het Italiaanse vasteland verwant zijn, maar om culturele redenen vaak beschouwd worden als op zichzelf staande talen. De meer authentieke dialecten van Sardinië, zoals het Logudorees, moeten echter in elk geval als een aparte taal worden beschouwd.

Voorbeelden van dialecten of talen zijn Romanesco (taal van Rome), Lumbaart (Lombardisch), Napulitano (Napolitaans), Siculu (Siciliaans), Liguru (Ligurisch), Sardu (Sardijns), Piemonteis (Piemontees), Veneto (Venetiaans), Mudnes (Modenees), Bulgnais (Bolognees), Furlan (Friulisch).

Schrift

Het Italiaans wordt geschreven in het Latijnse alfabet. Het wordt naar fonetisch principe geschreven. Wie de uitspraakregels kent, zal geen moeite hebben een geschreven woord uit te spreken en andersom. Ook worden in het Italiaans alle syllaben van een woord uitgesproken. Het Italiaanse alfabet bestaat uit 21 letters. De J, K, W, X en Y ontbreken, hoewel deze wel in leenwoorden uit bv. Grieks en Engels kunnen voorkomen. Italiaanse woorden eindigen bijna altijd op een klinker.

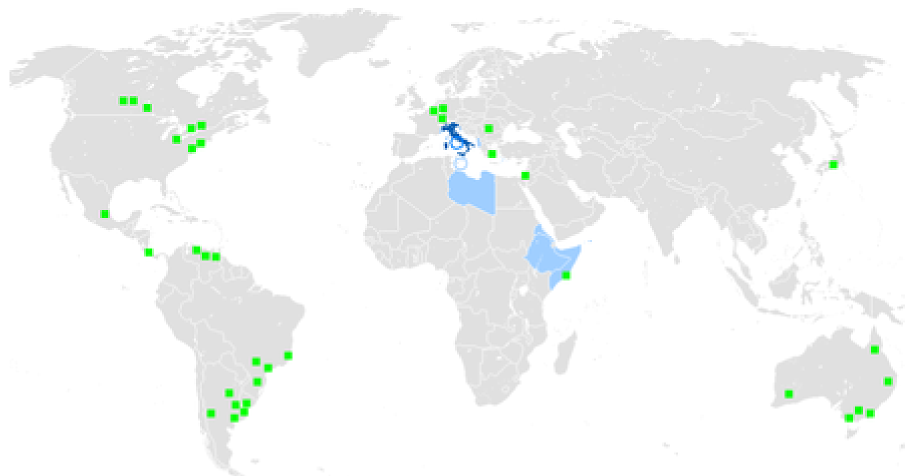
Italiaanstalige landen

In tegenstelling tot andere Romaanse talen, zoals het Frans, Spaans en Portugees, kent het Italiaans geen wereldwijde verspreiding, voornamelijk omdat het Italiaanse koloniale rijk pas laat tot stand kwam vanwege de late eenwording van Italië in 1861; na de Tweede Wereldoorlog raakte het de weinige koloniale bezittingen alweer kwijt. In de 15e en 16e eeuw, in de tijd van de grote ontdekkingen door zeevarende Europese mogendheden, was het Italiaanse schiereiland verregaand verdeeld en een twistappel van Spanje, Frankrijk en het Duitse Rijk.

Het Italiaans is de officiële taal in:

- Italië
- Zwitserland: in Ticino en een klein deel van Graubünden (Grigioni in het Italiaans)
- San Marino

- Vaticaanstad

Verspreiding van het Italiaans

Het Italiaans is een erkende minderheidstaal in:

- Slovenië
- Kroatië

Het Italiaans wordt ook gesproken in de volgende buurlanden van Italië:

- Frankrijk (Nice/Menton en Corsica)
- Monaco
- Malta, waar het tot 1934 de officiële taal was

Het Italiaanse taallandschap
Taalgebieden in Zwitserland (2000)

Vanwege de koloniale banden is er ook een klein aantal Italiaanstaligen in:

- Libië
- Somalië
- Ethiopië
- Eritrea
- Albanië
- Dodekanesos (Griekenland)

Het Italiaans is ook een zeer belangrijke taal onder immigranten in veel verschillende landen, vooral de Verenigde Staten, Australië, België, Canada, Duitsland en Argentinië.

Grammatica

Geslachten

Het Italiaans kent twee geslachten: mannelijk en vrouwelijk. Zelfstandige naamwoorden die in het enkelvoud op een -o eindigen, zijn vrijwel altijd mannelijk, zelfstandige naamwoorden die in het enkelvoud op een -a eindigen, zijn vrijwel altijd vrouwelijk. Zelfstandige naamwoorden die in het enkelvoud op een -e eindigen, zijn mannelijk of vrouwelijk.

Meervoud

De meervoudsvorming is in het Italiaans zeer eenvoudig. Zelfstandige naamwoorden eindigen in het enkelvoud vrijwel altijd op een -o, -a of -e. Eindigt het woord op een -o of -e dan wordt het in het meervoud -i, bijvoorbeeld bij *letto* - *letti* (bed - bedden). Eindigt een woord op een -a, dan wordt het in het meervoud -e, bijvoorbeeld bij *chiesa* - *chiese* (kerk - kerken). Veel leenwoorden, woorden die eindigen op een -i (*crisi*), medeklinker (*film*), woorden die afgeleid zijn van een oorspronkelijk langere vorm (*foto* van *fotografia*) en

woorden met een accent op de laatste lettergreep (*tabù*) veranderen in het meervoud niet. Enkele onregelmatige meervoudsvormen, zoals *il braccio - le braccia* (de arm - de armen), vinden hun oorsprong in het uit de taal verdwenen Latijnse neutrum.

Lidwoorden

Het bepaald lidwoord heeft zeven verschillende vormen:

geslacht	bij substantieven die beginnen met	enkelvoud	meervoud
mannelijk	z, s + medeklinker, x, gn, ps, pn, y, i + klinker	lo	gli
mannelijk	een klinker, h	l'	gli
mannelijk	alle andere gevallen	il	i
vrouwelijk	een klinker, h	l'	le
vrouwelijk	alle andere gevallen	la	le

Dus: voor een klinker of h is het lidwoord altijd *l'* in het enkelvoud. Een vrouwelijk woord in het meervoud heeft altijd het lidwoord *le*. Bij mannelijke woorden die beginnen met een klinker, h, z, s + medeklinker, x, ps, pn, y, i + klinker, is het lidwoord in het meervoud *gli*.

Het onbepaald lidwoord heeft vier verschillende vormen:

geslacht	bij substantieven die beginnen met	enkelvoud
mannelijk	z, s + medeklinker, x, gn, ps, pn, y, i + klinker	uno
mannelijk	een klinker, h en alle andere medeklinkers dan de hierboven opgesomde medeklinkers	un
vrouwelijk	een klinker, h	un'
vrouwelijk	alle andere gevallen	una

Voor het meervoud bestaat er geen onbepaald lidwoord.

Enkele Italiaanse leenwoorden in het Nederlands

Eten en drinken

- Cappuccino
- Carpaccio
- Espresso
- Lasagne
- Macaroni
- Mozzarella
- Panna cotta
- Pasta
- Penne
- Pizza
- Ravioli
- Spaghetti en spaghetti bolognese

- Stracciatella
- Tiramisu
- Tortellini

Financieel

- Bank
- Bankroet: van *banca* (bank) en *rotta* (gebroken)
- Credit en crediteur
- Debet en debiteur
- Kapitaal
- Kassa
- Krediet
- Saldo

Deze woorden zijn in de 14e en 15e eeuw met de Italiaanse boekhoudmethoden meegekomen.

Muziek

Italiaans is ook de taal van de muziek; veel muziektermen zijn dan ook uit het Italiaans afkomstig:

- A capella
- Accelerando
- Adagio
- Allargando
- Allegretto en allegro
- Andante
- Cantabile
- Capriccio
- Cello
- Coda
- Da capo
- Forte
- Fortepiano (= de term) of sforzatopiano en fortepiano (= het instrument) of pianoforte
- Legato
- Lento
- Libretto
- Piano (= de term) en piano (= het instrument)
- Portato
- Presto
- Quasi
- Rallentando
- Ritardando en ritenuto
- (S)forzando
- Sonate
- Sostenuto

- Staccato
- Tempo
- Viola da gamba

Overige

- Ballerina
- Basta (genoeg of voldoende)
- Casino
- Ciao (Italiaanse groet)
- Colli
- Fiasco (mislukking of sof)
- Fresco
- Inferno
- Maffia
- Prima (heel goed), prima donna en primaballerina
- Quasi (bijna, haast, ongeveer of zo goed als)
- Salto

Externe links

- (it) *DOP*, *Dizionario italiano multimediale e multilingue d'ortografia e di pronunzia* (http://www.dizionario.rai.it/) (uitspraakwoordenboek), RAI
- (en) Livelingua.com: USA Foreign Service Institute Italian basic course (https://www.livelingua.com/fsi-italian-course.php)

Bronnen, noten en/of referenties

1. (en) Italian (http://www.ethnologue.com/language/ita), Ethnologue

- (en) Fabrizio Berloco, *The Big Book of Italian Verbs: 900 Fully Conjugated Verbs in All Tenses. With IPA Transcription, 2nd Edition (https://books.google.com/books?id=DYynDwAAQBAJ&pg=PA3#v=onepage&q&f=false)*. Lengu. ISBN 9788894034813.
- (en) Anna Laura en Guilio Lepschy, *The Italian Language Today* (https://books.google.nl/books?id=JUgAAgAAQBAJ&hl=nl&source=gbs_navlinks_s), Routledge, 2013

Talen in Italië

Talen: Algherees · Arbëresh · Arpitaans · Duits · Emiliaans · Frans · Friulisch · Gallurese · Griko · Italiaans · Ladinisch · Ligurisch · Napolitaans · Ouddalmatisch · Piëmontees · Romagnools · Sardijns · Savoyaards · Sciliaans · Sloveens · Valdostaans · Venetiaans

Zoek ***Italiaans*** op in het WikiWoordenboek.

Wikibooks heeft meer over dit onderwerp: ***Cursus Italiaans***.

Zie de ***Italiaanse uitgave*** van Wikipedia.

Indo-Europese talen > kentum-talen > Italische, inclusief Romaanse talen >

Italische talen:	Faliskisch · Latijn · Oskisch · Umbrisch · Zuid-Piceens
Romaanse talen:	Aragonees · Aroemeens · Arpitaans · Asturisch (Leonees · Mirandees) · Catalaans · Corsicaans · Dalmatisch · Emiliaans · Frans · Friulisch · Galicisch · Gascons (Aranees) · Istriotisch · Istro-Roemeens · Italiaans · Ladinisch · Ladino · Ligurisch · Mozarabisch · Napolitaans · Normandisch · Occitaans · Oudfrans · Picardisch · Portugees · Reto-Romaans · Roemeens · Romagnools · Sardijns · Spaans · Venetiaans · Waals